

חינת הקודש הלא אין מונין ראשון ושני, והכא צפריה ושעירים דמטמא טו"א הלא איירינן לענין לטמאות אחרים, דלטמאות ענמן אין נפק"מ. ובשלמא לפי שיטת שאר הראשונים חוק' חולין ל"א ורש"י פסחים ט"ז והראש"ד פי"ב מטו"א דמפרשים מ"ש במכשירין דכל משקה שתחילתו לרזון אף שאין סופו לרזון מכשיר, דהפירוש הוא שאם נתלשו המים לרזון שוב אין נריך לזון בשעת נתינתן של המים על האוכלין, שפיר ניחא, דמשכח"ל שנתלשו המים לרזון בעליהם, אבל הרמב"ם פי"ב שם הרי סובר דלעולם צעין נתינתן ורזון דבעלים בנתינת המים על האוכלין, וא"כ האין משכחת לה הכשר מים צפריה ושעירים.

אב"י צהנ"ל ניחא דלגבי זה מהני מה שסופן לטמא טו"א דאין נריך הכשר מים, ומהראש"ד לשיטתו דס"ל דנתלש לרזון סגי, דאיהו מפרש דכל הרזון דבעין גבי הכשר לא קאי על הנפילה על האוכלין אלא קאי על המים דבעין שיהי' רזון להשתמש בתלוש עם המים, ובכה"ג דנתלש לרזון סגי, ממילא לדידי' שפיר משכח"ל הכשר מים צאופן שנתלשו לרזון, ולכן לשיטתו שפיר פירש לנריך גם הכשר מים, צפריה ושעירים].

ורפ"י מש"כ בשיטת הרמב"ם דיש נפק"מ בין פרה ושעירים שאינם טמאים כלל ורק מטמאין המתעסקין, לבין נבלת עוף טהור שהיא נחשבת טמאה לטמאות צבליעתה, מיושב בזה מה דמצינו בהרמב"ם פ"ו מאה"ט הי"ד שכתב דצבליעל עוף טהור אם נעם שהעוף נמא צבית הצליעה נוגע האדם בשעת אוכלו צאכולין, הו

האוכלים ראשון, אבל צפריה פסק הרמב"ם שם הל' ט"ז דגם אם נגע האדם המתעסק בשעת עיסוקו צאכולין לא הו' אלא אוכל שני, ולפי הג"ל החילוק מצוה, דהנהא דעושה האדם האוכל נבלת העוף, אם האוכל ראשון, אף דהאדם הצולע אינו אלא ראשון, יש לפרש זה צב' אופנים או דהמטמא לא הוה האדם אלא נבלת העוף היא המתמאה את האוכלין אלא שכן דינה שאין מטמאה בגייעה אבל בשעה שהוא צבליעתו או הנפילה מטמאה גם בגייעה, ואם האדם הצולע נוגע צאכול הוה הכל כנוגע בעוף, או דאפשר לפרש דהאדם הצולע הוא המתמא אלא דדין הוא שצפריה שהוא מחובר אל הטומאה נעשה גם הוא אב הטומאה, ולשני האופנים ניחא הטעם דל"ש ד"ו צמחעסק צפריה ושעירים, דאם נאמר כהצד הא' שהעוף הוא המתמא, מיושב בשיטות דצפריה אינו יכול להיות שהפרה מטמא כיון שלהנ"ל הפרה טהורה, ורק גזה"כ דהמתעסק נטמא וכן בגדיו שלבוש בהם נטמאים כמוהו, אבל בזה שנוגע עכשיו צאכולין דהטומאה צריכה לבא ע"י גייעה זה ל"ש הכא שהרי אין שום דין טומאה על הפרה שיוכל לעשות דין ראשון על האוכלין, דהפרה טהורה לגמרי, ומאד האדם ג"כ ל"ש שיהי' האוכל ראשון שהרי האדם עצמו אינו אלא ראשון, משא"כ צאכול נבלת העוף שציארנו שהעוף גופא הוה טמא. וכן לפי הצד השני דלעיל ג"כ ניחא, דאימתי שייך לומר שהאדם נעשה אב הטומאה בשעת חיבורו למטמא, זה שייך רק אם החיבור הוא עם דבר טמא, אבל צפריה דהיא טהורה לגמרי ל"ש לומר דהחיבורין עושין אותו אב הטומאה, ונמא דהרמב"ם לשיטתי' אחי שפיר *ג).

סימן כ"ח

בדין נכנס שלא רחוק ידיים ורגלים

אסור צביעה למודה צהיכל, לא הו' אלא מעלה דרצון, דמדאורייתא אינו מחויב צביעה ריקנית אלא בשעת עבודה, ורבייתן מהא דתניא בסנהדרין דף פ"ב ע"ב גבי

ואפשר דרק לאיזה ענין פרטי כיוונו בספרי זוטא הנזכר לעיל.

גם יש לדון בזה כמה שכתבתי לעיל בסימן כ"ו בסופו, דאין לפרש דאבות דקתני במתניתין, הם "עיקרי" הטומאות דהא קתני גם טמא מת, ולהנ"ל אם נפרש הס"ז כפשוטו נמצא דטמא מת הוא בעצמו האב ועיקר הטומאה דהא הנוגע טמא ואין המת טמא, אך מ"מ חשיב במתניתין גם המת דגם בו איכא טומאה, כנ"ל לענין איסור להכניסו למקדש, ועדיין צ"ג בביאור הסיפרי זוטא הנ"ל.

א) בב"ב פרק א' משנה ט' ההיכל מקודש ממנו שאין נכנס לשם שלא רחוק ידיים ורגלים, וצ"ש וצ"א"ש כתבו להוכיח דהא דתנן שלא רחוק ידיים ורגלים

*ג) אך בעיקר התיריץ של הרמב"ם בפיה"מ שהבאנו באות א' דלפיכך לא חשבה המשנה פרה ופרים ושעירים הנשרפים דהוא משום שאינם טמאים בעצמם, יש בזה מקום עיון לפי המבואר בספרי זוטא פ' חוקת הנוגע במת טמא ואין מת עצמו טמא ומשמע דהמת עצמו אין בו טומאה, ומ"מ הלא חשיב במשנה בפירקין למעלה מכולם מת עצמו, דמטמא טומאת שבעה, הרי דשייך לחשוב גם באופן זה, אך אין הדבר פשוט כל כך לומר דמת אין בו טומאה דהא אסור מן התורה להכניסו בעזרה, כמו שרץ, ורק במחנה לריה הותר להכניסו כמבואר בסוטה דף כ',

בסידור השולחן והטבה ליכא החיוב דעבודה, ומאז חיוב כניסה ליכא דנכנס דרך גגות, ולהמבואר אף בשהה שם כדי שהי' והשתחוואה יהי' פטור, ונבאמת גם בלא מש"כ דאף בשהה פטור, הרי שפיר משכח"ל בעצד בלא שהי' שהרי כמה דפטרינן בעבודות אלו מאז טומאה, מוכרח הר"ש לאוקמי בכה"ג דמייירי בנטמא צפנים ולא שהה דאז לא מתחייב מאז ביאה בטומאה. הרי דמבואר בר"ש דמשכח"ל בכה"ג בנידון דידן, אף להנ"ל מיושב שפיר גם בשהה. ושוב אין לנו צריכין לשווייה מחלוקת בין התוספתא לסוגיין דסנהדרין, לאחר שמפורש בתוספתא דחייב מן החורה על כניסה בלבד, שפיר נימא שגם הגמרא בסנהדרין ס"ל כן אף נפק"מ באופנים הנ"ל. ומה שלא חירטו כן הר"ש והתוס', הוא ע"כ משום דס"ל דהכא באיסור כניסה כשלא רחוק יו"ר מחייב אפילו אם בא דרך גגות אילו היו דאורייתא, ולפיכך הוכיחו דע"כ האיסור הוה רק מדרבנן, אף לדעתו י"ל כנ"ל דגם הכא פטור בכה"ג, ועיין בנזחים דף פ"ב ע"ב גבי הבאת דם צפנים דרך משופש דל"ח הבאה משום דהבאה כתיב ביה, הרי דמוכח כנ"ל דבכ"מ בעינן דרך ביאה.

אך לכאן נ"ע על זה מהגמ' בנזחים דף י"ט ע"ב דאיחא שם פלוגתא דרבי ור"ש בן אלעזר נקדש יו"ר לעבודת לילה ולא הסית דעתו אם צריך לחזור ולקדש לעבודות היום אחר שעלה עה"ש, דרבי ס"ל דכתיב או "בגשמים" והאי הויא הגשה אחרית, ור"ש ב"א ס"ל דכתיב צוואם והא חדא ביאה היא. ופרכינן לרבי למאי נפק"מ כתיב צוואם, ולר"ש ב"א למאי נפק"מ כתיב בגשמים יעו"ש, והנה אם נאמר דכלא קידוש יו"ר חייב על כניסה לחוד, נאטרך לפרש כוונת הגמ' כמ"ש התוס' ביומא דף ה' ע"ב דר"ל דנכתוב רחמנא [לפי רש"י] צוואם אל אוהל מועד או אל המזבח לשרת בקודש, וה"ה איפכא דכוונת הגמ' דלרבי הול"ל בגשמים אל אוהל"מ או אל המזבח לשרת וגו', והשתא אם נאמר דמחייב על כניסה בלבד אף רק דוקא בנכנס דרך ביאה, א"כ הלל אינטריין לי' לכתוב דווקא צוואם כדי ללמד שלא יתחייב בנכנס דרך גגות, ואולי מטעם זה סברי הר"ש והרא"ש וחוס' בסנהדרין הנ"ל דהתם אם חייב על כניסה מחייב גם בשלא נכנס בדרך ביאה, ולכן שפיר הוכיחו דבצריהם — אף מ"מ מסתבר לי כנ"ל דודאי גם הכא בעינן להמחייב דרך ביאה דווקא, ונ"ע לישב הגמ', ונכת"י התלמידים כ' די"ל דהגמ' ס"ל דאפילו אם הי' כתוב בגשמים ג"כ הייתי יודע דבעי דרך ביאה, דבאמת גם לשון הגשה משמע בדרך הגשה, אלא דהתם בגישה לעבודה לא שייך "דרך" דאם הוא עבודה הוה דרך עבודתו, אבל בביאה לחודה דשייך שלא בדרך, או גם משום הגשה הייתי יודע דבעינן דרך ביאה, ודו"ק.

עוד יש לדון דאף אם נימא דהכא חייב גם בשלא בדרך ביאה, מ"מ משכח"ל שיפטר מאז כניסה, באופן

מסדר את השולחן ומטיב את הגרות אין חייבין עליהן מיתה לא משום טומאה ולא משום שלא רחוק ידיים ורגלים, והשתא נהי דמשום עבודה אינו חייב מ"מ יתחייב משום ביאה ריקנית, ומה הוכיחו דאינו אלא דרבנן, אבל מהתוספתא דפ"ק דכלים הוכיחו דהוה דאורייתא מדאיחא שם שהנכנס שלא רחוק ידיים ורגלים פוטעין את מוחו בגזירים ואם הוה רק מדרבנן לא הוה שייך זאת. ומסקו דע"כ התוספתא פליגא אגמרינן, וכ"כ בתוספות סנהדרין שם.

ולבאורה היינו יכולים למרן דברייתא דסנהדרין גם לפי התוספתא דיש חיוב דאורייתא על ביאה ריקנית, ומ"מ יש נפק"מ כמה דפטור על סידור השולחן מאז עבודה, דנפק"מ יהא בנכנס להיכל שלא בדרך ביאה דרך גגות או דרך קרפיפות. דהנה יש להסתפק בנכנס שלא רחוק יו"ר להיכל דרך גגות וכדו' אי מתחייב, ונראה דכמו דמאז כניסה בטומאה פטור בכה"ג דבעינן דרך ביאה כמבואר בשבועות י"ז ע"ב הוא הדין הכא. וראי' ברורה לזה דגם בדין ביאה ריקנית להיכל מפורש בתוספות במס' מנחות דף כ"ו ע"ב דפטור בנכנס דרך גגות, ודרך משופש, ואף דגם שם לא מצינו זה בגמ' להדיא אלא דהתוס' דימו זה מסבירא לכניסת טמא למקדש דבעינן דרך ביאה, וממילא הכי נמי הכא.

ואחר שציארנו דנכנס דרך גגות וכדו' פטור, יש לחקור האין יהא הדין בנכנס דרך גגות ושהה צפנים אם יתחייב בכה"ג על שהי' כמו בטומאה שאירעה צפנים דחייב על שהי' בטומאה, ומקום הספק בזה הוא, דהנה בריש פ"ב דשבועות דף ט"ז ע"ב מפורש דאיכא חרי קראי בטומאת מקדש, ואינטריין חד קרא לטומאת פנים, וזה קי"ל דחייב על שיעור שהי', הרי מפורש דבעינן קרא מיוחד לחייב בכה"ג על שהי', אבל בלא"ה מוכח דהי' פטור, א"כ יש לומר דשלא רחוק ידיים ורגלים דליכא קרא מיוחד על שהיית פנים יהי' פטור.

ודשתא שאמרנו דהכא על שהי' צפנים ליכא חיוב, א"כ ממילא גם בנכנס דרך גגות ואפילו אם שהה צפנים יהי' פטור, דנכנס למקדש דרך גגות ושהה שם, כ' במל"מ פ"ג מביאת מקדש דיהי' חייב מאז שהי' בלא גרע מנטמא צפנים משא"כ הכא דגם בשהי' צפנים פטור הכ"נ בנכנס דרך גגות ושהה שם.

וגראדה להוכיח דבאופן זה יהי' פטור, לפימ"ש המל"מ בפ"ג מהל' ביאת מקדש סוף הלכה י"ט, להוכיח מהתוס' דבביאה ריקנית בזהיכל פטור על שהי' מאז איסור ביאת היכל, ממילא ה"ה הכא בלא רחוק ידיים ורגלים ג"כ יפטור על שהי' בכה"ג, ולפ"ז מיושב בפשוטו דברייתא דסנהדרין שאמרו דהמסדר את השולחן ומטיב את הגרות פטור מאז עבודה, דמשכח"ל בנכנס דרך גגות, דעל הכניסה בלא רחיצת יו"ר לא מחייב ורק בעבודה הוה מתחייב מדין עבודה, דלשרת כתיב, ועבודה בלא קידוש ידיים ורגלים הוא חיוב צפני עצמו, משא"כ

הש"י ואין צריך כלל לריבוי מיוחד אלא חייב כמו בכל דיני המורה.

ובאמת ראיתו של המל"מ מד' התוס' בשבועות דאין חיוב על ציאה ריקנית בש"י, אינה מכרעת, דמה שהקשה דהתוס' יתרו דהמיעוט דפרט לדרך משופש קאי על הש"י, נראה דזה לא מסתבר כלל [שהרי ראית המל"מ היא ממה שהק' התוס' דלמה לי קרא דאל פני הכפורת חיפול משום דכתיב ואל יצא, והוכרחו מכח זה לומר דדרך משופש הוא דרך ציאה, משמע דס"ל דמאל יצא ממעטין כל שאינו דרך ציאה אפילו שהה, מדלל אוקמה התוס' לקרא דאל פני הכפורת דשהה דלא מימעט מאל יצוא] שהרי זהו ג"כ דין בהכניסה אצל כמה ששהה לצסוף כדרכו לא שייך כלל להמיעוט באופן הכניסה, והרי סוף סוף הוא שוהה לצסוף כדרכו אל פני הכפורת.

ויתר הראיות של המל"מ שם דבש"י אינו מחויב כשנכנס בהיחור, מהא שהרי כל הנכנס להיכל או לקה"ק לנורך עבודה וכלתה עבודתו ושהה כל היום כולו לא מחייב כלל כיוון דמשום הציאה לא מחייב, יעו"ש שהוכיח דינו, אך נראה לי ברור דאין משם ראיה, דבכה"ג אין זה שה"י דאיסורא כלל דכיון שעבד עבודה בכניסה זו שוב לא הוא ציאה ריקנית דהכל חדא ציאה היא וכמו בשוהה קודם עבודתו מעט, דל"ש שיתחייב, דכיוון דנכנס לעבודה אין זה ציאה ריקנית דהכל אחד, והלא עבד בשוהה זה. מה שאין כן בנכנס דרך גגות ושעה שם שפיר אפשר דמחייב בש"י מלד ציאה ריקנית מסבירה, והכ"נ דדין שלא קידש יו"ר.

ג) באופן אחר יש לפרש הטעם דלריכוס לקרא מיוחד על טומאת פנים דציאת מקדש, דהטעם לזה הוא משום דציאת מקדש כיוון דחזין דנכנס דרך גגות פטור, שוב מוכח מזה גופא, דאין "היותו" במקדש בטומאה, החפלא דאיסורא, אלא רק מעשה הכניסה היא האסורה, ולכן גדרה התורה באזה אופן תהא הכניסה, דאם האיסור הי' מה שנמצא טמא במקדש א"כ מה איכפת לן באופן הכניסה האין הי', וכיוון שכן שפיר צריך קרא לש"י בטומאת פנים דחייב. ולפי דרך זה אפשר שפיר דה"ה באיסור ציאה ריקנית להיכל לא יהי' איסור שהי', אחרי דחזין דבעינן דווקא דרך ציאה, והתם הרי ליכא ריבוי לאיסור שהי'.

אב"י בשלא רחוק ידיים ורגלים להלד שאמרנו דלא צעין בזה כדרך ציאה, וכמש"כ בשיטת ר"ש וחוס' באות א', ממילא ממנ"פ יהי' כאן איסור בש"י, דאם נימא דהטעם דבעינן קרא מיוחד לטומאת פנים דהוא עפ"י דעת רש"י בשבועות משום שכבר טימא, הרי לא שייך זה בנידון דידן, ואם הטעם דשם בטומאה רק הכניסה אסורה מדחזין דבעינן דרך ציאה, א"כ בשלא רחוק יו"ר כיוון דאיסור גם בשלא כדרך ציאה ממילא הש"י אסורה.

שנכנס רחוק ידיים ורגלים, אך אח"כ הסיח דעתו או ישן או הטיל מים, דבטל הקידוש הקודם, דבכה"ג כניסה אין כאן, אך הי' מקום לחייב שפיר בשביל עבודה שלא בקידוש יו"ר, ולכן חשבה הכניסה דעל כל עבודות הללו פטור, והנה באופן הנ"ל משכח"ל ג"כ בדלא שהה, וכמו שכ' דלריכין לומר כן גבי טומאה דקמני התם בהדיה, ואף באופן ששהה בכה"ג קמה שפיר ראיתי הנ"ל דאם ליכא חיוב על הכניסה לא מתחייב על השהיה וכמו דדין ציאה ריקנית, דדווקא בטומאה איכא קרא מיוחד על טומאת פנים, אבל בכל הני כיוון דהכניסה היחה בהיחור אינו מוזהר כלל. נולפ"ו צריך ליישב את הר"ש והתוס' אמאי לא חיררו הכי בהאופן השני].

ב) אך באמת יש לדון הרבה בזה, דהנה צריך להבין דאמאי צריך קרא מיוחד לרבות נטמא בפנים דחייב, דהרי בכל מקום מצינו דכל פעולה הנמשכת חשיב הכל כחחילת המעשה, וכמו גבי חיוב לבישה דכלאים דקי"ל דבהי' לבוש כלאים חייב מלקות על כל שהי' ששהה כדי לפשוט וללבוש, ואף לרב צידי דמשמע דפליג התם על דין זה, כתבו בתוס' שבועות דף י"ז, דהיינו רק דפליג בזה דס"ל דשהי' כדי לפשוט וללבוש לא חשיב מעשה ושזב הו"ל לאו שאב"מ שאין לוקין עליו, אבל לענין איסור דאורייתא אין ספק דאיסור לכו"ע מן התורה, והראי' דקי"ל בתוס' ברכות י"ט ע"ב דהמואל כלאים צנגדו פושטו אפילו בשוק, וכן לגבי איסור דעל נפשות מת לא יצא דכתיב גבי נזיר מצינו דגם הש"י חשיבא כציאה, עיין בשבועות י"ז ונזיר י"ז, [ולגבי כלאים משמע דאפילו אם לבש באונס אלא שיכול לפושטו ג"כ מחויב] ובכל הנ"ל גם בלא קרא הוה דינס הכי מסבירה, וא"כ צ"ע למה לי קרא מיוחד גבי ציאת מקדש לחייב על טומאת פנים, חיפול"ל דמה שלא יוצא חשיב כנכנס. ובפרט להסבירים דדיינים הנ"ל גבי כלאים ונזיר הוה אף באופן שלא בא כלל על ידי מעשה אסור בתחילה, ואכ"מ להאריך בזה, [א"ה עיין מש"כ צענין טומאה בחיבורין סי' לו אות יג] אלא דהגדר הוא דכל המשך הפעולה אף שאינו עושה עכשיו בידיים הרי זה מעשה איסור, וא"כ ה"ה בנטמא בעזרה יחשב מה שלא יוצא כציאה.

והנה צחידושי לב"ב כרך ז' (הוא הנדפס לקמן סימן הנ"ל) ציאתי בזה לפי דברי רש"י צריש פ"ב דשבועות דף ט"ז ע"ב יעויין שם דברים אמתיים בעזרת ה' יתברך [דרש"י כתב שם דסלקא דעתך לפטור בטומאה בפנים משום דכתיב ולא יטמאו את מחניהם, והאן כבר טימא, יעויין שם עוד אריכות בשיטת רש"י ותוס'].

וה"פ כל המבואר שם לא שייך זה אלא בדין טומאת מקדש, אבל לענין איסור ציאה ריקנית להיכל, או באיסור כניסה בשלא רחוק ידיים ורגלים, הוה ככל דינים הנ"ל דכלאים וכדו', וממילא מתחייב מסבירה גם על

לרין ריבוי רק משום שחזין שפטור בכניסה דרך גגות, וגם לאופן א' דהקרא המיוחד בטומאת פנים לרין משום שכבר טימא, ממילא הכא מ"מ השהי' אסורה, וכיוון דהאיסור הוא מה"ת גם ברגע אחת שפיר הקשו דממילא יתחייב מיד מיתה ציד"ש גם בשהי' כל דהו בשביל איסור הכניסה בלבד, ונימא לפ"ז מה שלא חירצו כנ"ל דמשכח"ל באופן שנכנס רחוק ידים ורגלים, ונפסל בפנים ע"י היסח הדעת או שינה, דגם באופן זה הי' מתחייב מיד בפנים מלד איסור שהי' של כל רגע.

ובזה אפשר לתרץ, גם לפי מש"כ דמסתבר דבאיסור כניסה שלא רחוק יו"ר יתחייב רק בכדרך ביאה ודרך גגות יהי' פטור, ולפ"ז הקשינו באות א' מהגמ' בזבחים דף י"ט ע"ב דהא איתרין הקרא לכתוב "בזבחים" כדי לפטור בנכנס דרך גגות, ולהנ"ל אף אם מלד הכניסה יפטור דרך גגות מ"מ יתחייב מיד בשביל השהי' ברגע א', דעל כל רגע ששוהה יתחייב מיתה ציד"ש, דבשלמא לענין טומאת מקדש שפיר משכח"ל הפטור דדרך גגות כשלא שהה כדי השתחויה דהרי צעין שיעור זה החס, וגם לענין איסור ביאה ריקנית שפיר משכח"ל פטור דרך גגות כשלא שהה כדי יציאה וביאה, דהרי החס באיסור ואל יצא מתחייב מלקות ולזה צעין מעשה, וליחשב מעשה צעין שיעור כדי יציאה וביאה, דאי לא"ה ל"ח מעשה כמו גבי כלאים, משא"כ הכא בחיוב מיתה ציד"ש בשלא רחוק יו"ר יתחייב מיד בשהיית רגע אחת, וממילא ל"ש כאן למעשה הפטור דדרך גגות. אך באמת זה אינו, דלפי יסוד זה תיקשי דגם בביאה ריקנית כשנכנס שלא כדרך ילקה, דהא אמרינן בפרק ב' דנזיר דף י"ז ע"א גבי העביא דאיבעיא להו אי נזיר בקצר גמירי שהי' למלקות, ואמרו שם ה"ד אי דאמרי לית לא חנור ונזר בקצר מתחייב מלקות חיקף, וחזין דזה הוה ככניסה בטומאה כיוון שעושה ענין בפועל לאסור את השהי' על עצמו, ואם כן גם בביאה ריקנית אם הא דלריכין שיעור דכדי יציאה וכניסה הוא רק להצריך מעשה אם כן מיחשב הכניסה דרך גגות גם כן למעשה, כיוון שבה עושה שהיית איסור הלא אין לך מעשה גדול מזה. אך באמת מכת הגמ' נזיר הנ"ל תיקשה עוד יותר, דהרי מבואר שם דגם אי נימא דנזיר בקצר גמירי ביה שיעור שהי' דווקא למלקות, והיינו דנזיר בקצר יש ג"כ שיעור לשהי' כדי שיעבור איסור כמו בטו"מ, ומ"מ אמרינן דאם אמרו לו לא תינזור ועשה מעשה נזירות בקצר יתחייב מיד מלקות, וחזין מזה דאף במקום שהשהי' היא שיעור בהאיסור, מ"מ במקום דאיכא מעשה חדש שגורמת איסור השהי', אין לרין לשיעור שהי', לא לשיעור השתחוי' שמכת הלכה למשה מקיי וגם לא לשיעור דכדי יציאה, אלא מתחייב מיד חיקף, אף דליכא מעשה ביאה, וכמו החס נזיר בקצר דכל האיסור הוא על ידי קבלת הנזירות בקצר, ואם כן תיקשה בכל ביאה בטומאה למקדש דרך גגות, אף דלא חשיבא הכניסה בעצמותה מ"מ יתחייב

ונראה להוסיף עוד בזה, דאי נימא כנ"ל דהכא השהי' אסורה מסבא, אם כן לא יטורף שהי' כדי השתחוואה, דשיעור זה דשהי' כדי השתחוואה וזהי הלכה בטומאת מקדש בדין המחדש של טומאת פנים, אבל דין השהי' דכל החורה כולה, כגון בכלאים, הוא שיעור שיוכל לפרוש מהאיסור, ולכן בכלאים השיעור הוא כדי פשיטה ולבישה, וממילא ה"ה הכא יתחייב לכאורה בכל כדי יציאה וכניסה, אך נראה דלאיסור תורה גם שיעור זה לא יטורף, דנראה דהא דהשיעור הוא כדי פשיטה ולבישה דווקא, בכלאים, הוא רק לענין מלקות, דהא לאו שאצ"מ אין לוקין עליו ולכן לרין שיעור כזה כדי שיחשב כמעשה חדש ללקות, אבל לענין איסור תורה נראה דכל רגע ורגע ^{אוצר החכמה} ששוהה אסור מן התורה.

[הוספה. בנוגע להנידון ש' כאן אי הא דבעינן השהי' דכדי פשיטה ולבישה, אם זהו לגוף האיסור דאינו עובר בלא שהי' כדי שיפשוט וילבש, או דבעינן לשיעור השהי' הזה רק כדי שיחשב מעשה ללקות עליו, דכלא"ה חשוב אין זו מעשה, אבל אסור מה"ת גם בשהי' פורתא. נראה להוכיח ספק זה מהגמ' נזיר דף י"ז ע"א, דאמרו שם דאם עמד בקצר והתרו בו לא חנור למה לי שהי', וכחצו שם החס' דכה"ג לא חשיב אין זו מעשה משום דהוי כמעשה מה שאינו יוצא משם כשנזיר נזיר, ומשמע מדצריהם דמה שנמצא שם רגע אחד צעת שנזיר זהו גופא הוי מעשה, דהא ע"כ מעשה קבלת הנזירות שהוא דיבור בעלמא אין זו מעשה, ומשמע מזה דבכל מקום היכא שבה האיסור ממילא [כגון שטימאווהו אחרים בפנים] או לא חשיבא כלל איסור כל כמה דלא שהה, ורק מעשה השהייה עצמה מחשיבתו לפעולת איסור, בכלל. דאם נימא דאיסור דא' איכא גם בהרגע של השהי' א"כ צ"מ הרגע של השהי' יחשב כמעשה, ויש לדון בזה וצ"ע. אך לפימ"ש הרא"ש בפירושו לנדרים דף ד' ע"א דדין זה שאמרה הגמ' דמה שנזיר בקצר חשיב איסור ללקות עליו, דזה אחיז רק כמ"ד לאו שאין זו מעשה לוקין, משמע דס"ל להרא"ש להיפוך דע"כ השהי' לא חשיבא מעשה, אך דברי הרא"ש תמוהים, שכתב דכי פליגי ללקות מיירי בהתרו בו ללכת ולא יצא דבה לכולי עלמא חשיב מעשה, וזה קוטר למש"כ בתחילה דמה ששוהה במזיד ל"ח מעשה, ואכ"מ להאריך בזה. ע"כ הוספה.] וצ"פ כל זה הנה בשלא רחוק ידים ורגלים הרי ליכא לאו ומלקות, דהאיסור נאמר רק באיסור עשה, אלא דיש ע"ז חיוב מיתה בידי שמים, ולענין חיוב מצד"ש ליכא דין מעשה כלל, וממילא ברגע אחת ששוהה, עובר על האיסור מה"ת, ומתחייב מיתה ציד"ש.

ומיושב בזה דעת הראשונים הר"ש ותוס' הנ"ל, דהוכיחו מסנהדרין דהכניסה הוה רק מדרבנן, משום דקוצרים כנ"ל דלהלד דיש איסור כניסה מה"ת ממילא גם שהיה אסורה, דכיוון דס"ל דגם דרך גגות הי' אסור ממילא גם השהי' אסורה מסבא, דבטומאת פנים

לגמרי, דהנה עיקר סברתו וטעמו לדחות דין זה הוא משום דנכנס דרך גגות לא גרע מנטמא בפנים, ואם סברתו נכונה הרי אף אנו נאמר דא"כ מן הדין שיתחייב מלקות מיד חייב כשנכנס, דהא במלקות לא גמרי שהי' אחד לז' בגמ', וכשנא' השהי' על די מעשה מחודש הלא הכל מודים דא"כ שהי' למלקות וכמש"כ החוס' בדין טימא עצמו במזיד, אלא ע"כ מוכח מזה שאין סברתו מוכרחת וממילא גם בשהה כדי השתווה אחר כניסתו דרך גגות, פטור*א).

ולאחר שנתבאר לנו דנכנס דרך גגות נפטור על השהיה אח"כ, א"כ תחייב הקושיא הנ"ל שהקשו הראשונים שבמסדר השולחן יתחייב מזל כניסה בשלא רחוק יו"ר, באופן זה, דאם נאמר דגם באיסור כניסה של מחוסר קידוש יו"ר צעין דוקא ציאה כדרכה ודרך גגות פטור, ואם כן יתחייב שיפטור אף אם נימא דיש חיוב בשהי' באיסור כניסה דמחוסר קיו"ר, דמ"מ שפיר משכח"ל להנ"ל נכנס שלא בדרך ציאה דרך גגות, דא ליכא חיוב גם אם שהה ומשכחת לה דצעין שיתחייב רק בשביל העבודה.

אך עדיין תסתער עלינו הקושיא דאם כן לפ"ז דנכנס דרך גגות פטור גם אם שהה בטומאה אחר כך, אם כן כשהקשו בגמ' שבועות י"ז ע"א היכי משכח"ל איסור עבודה בטומאה מבלי איסור ציאה"מ בטומאה, ונדחקו ליישבה בדלא שהה, הא הי' יכול למרץ דמיירי בשהה ובשנכנס דרך גגות, ובפרט אחר דצלא"ה צריך למרץ כן על צרייתא זו שפטרה מסדר השולחן בלי קידוש יו"ר והרי הכל צרייתא אחת דצרייתא זו פטרוהו גם משום עבודה בטומאה, ולהנ"ל ע"כ מוכרחים להעמידה נכנס דרך גגות. אבל מזל שני בלאו הכי חירון הגמ' דמוקמי לה לדין עבודה בטומאה ננטמא בפנים ולא שהה, עדיין לא יספיק למרץ היכי משכח"ל לחיוב טב"י ומחוסר כיפורים דאם נטמא בפנים וטבל והעריצ שמשו הרי שהה הרבה, וכמו שהקשה במל"מ, ונאמר למזל אופנים אחרים, ואין להאריך כאן בזה.

ה) והגדה כ"ז כ' אי נימא דמחוסר קידוש יו"ר פטור בשלא בדרך ציאה, אבל אם נאמר דגם בשלא בדרך ציאה חייב, אז נאמר לומר כחירון השני שכ' דמשכח"ל נכנס רחוק יו"ר ואח"כ נפסל בהיסח הדעת או שניה, וזוהי יש להסתפק כנ"ל בזה (ג') אם מסביר צריך ריבוי לאיסור שהי' ובלי ריבוי אינו אסור, או דנימא דגם מסביר ציאה"ג [בפרט שקיימין להלך דגם שלא בדרך

חייב דהא כניסה זו הוה מעשה שגורס בזה איסור השהי', וא"כ אף דשם מעשה ציאה ליכא ציאה"ג, אף מ"מ הלא נמא' דשוהה מיד באיסור על ידי הכניסה הזו. ולכאורה י"א מכח קושיא זו הכרח כנ"ל, דהיכא דפטרה התורה ציאה דרך גגות מוכח מזה דאין ההויה שם אסורה אלא רק מעשה הכניסה, אבל בשהי' ליכא איסור, ולכן הוצרכנו לאיסור מחודש בטומאה פנים הנלמד מקרא יתירא, ובאיסור מחודש זה האיסור הוא דווקא בשהי' ובלא שהי' ליכא איסור כלל, ולא דמי לנזיר שאמרו דנזור בקצר לוקה מיד דהתם ליכא דין ופטור דדרך גגות [ולכן כל ההויה בטומאה אסורה, וכשעושה מעשה שגורס הוי' שם בטומאה לוקה מיד]. וביוון שמתין להכי אם כן גם באיסור כניסה שלא רחוק ימים ורגלים, אם נימא דדרך גגות ושלא בדרך ציאה פטור, א"כ מוכח דאין קפידא על ההויה שם בשלא רחוק יו"ר, וגם אין שם יחור לאסור שהי', וממילא הי' אפשר לפטור בכניסה דרך גגות אף אם שהה שם.

¹²³⁴⁵⁶⁷אח"כ

ד) אך באמת כל מה שכ' לעיל (בד"ה ולכאורה י"א), אינו מספיק כלל דהא חזינן דגם ציאת מקדש בטומאה, בטומאה שבפנים, הדין הוא כן כמבואר בשבועות דף י"ז ע"א דאם טימא עצמו במזיד בפנים והתרו בו על הטומאה חייב חייב ציאה"ג כמבואר שם בחוס' בפ"ב דשבועות דף י"ז ע"א ד"ה צריך, ואף שהרי לכאורה כל ראיית החוס' שם לזה הוא ממ"ש נזור בקצר, ולפי הנ"ל יש לדחות ראי' זו וכנ"ל דשאי הכא דחזינן דפטרה התורה בכניסה דרך גגות וכמבואר לעיל, אף זה אינו דהא חזינן דבגמ' שבועות שם נסתפקו אי גמירי שהי' במזיד וכן אי גמירי שהי' למלקות או דילמא רק לקרבן, והשתא יקשה כנ"ל דאם לא גמירי שהי' במזיד, ולמלקות, אם כן נכנס דרך גגות מן הדין שיתחייב מלקות מיד, והרי הדין הוא דנכנס דרך גגות דפטור במזיד גם מכת וגם ממלקות וכמבואר ברמב"ם (פ"ג מבי"מ ה"ד), ולהנ"ל חייב הא למלקות ל"ז שהי' ושוב יתחייב מיד כשנכנס דרך גגות על הוי' באיסור. ומוכרח מזה דמהא דפטור לגמרי גבי נכנס דרך גגות אין ללמוד פטור על השהי', דשפיר י"ל דעל השהי' יתחייב תמיד, ננטמא בפנים במזיד וכדומה, ומ"מ בדרך גגות הוא פטור מגזירת הכתוב גם על השהיה הצאה מכח כניסה כזו. ולפי זה י"א לנו דין חדש דנכנס למקדש בטומאה דרך גגות יפטור גם על השהי' דכדי השתחו' דאחר כך, ודלא כהמל"מ בפ"ג מבי"מ הנ"ל, שהרחיק סברא זו

למלקות] ומהכ"ת שזה יעשה לביאה חדשה, ועוד דלא מצינו כלל את דין השהיה להחמיר, אלא רק להקל, והיינו דבלא"ה היה מתחייב גם בפחות משיעור השתחויה אחרי שגם טומאת פנים אסרה תורה.

*א) וגם לא מסתבר לדחות ולומר דאף שנאמר דהכניסה דרך גגות עושה פטור גם על המצאו אח"כ, אך זהו כל מה ששייך ונחשב לחדא ביאה, אבל אם שוהה כדי השתחויה אח"כ השהי' עושה זה לביאה חדשה, אבל זה אינו מסתבר דהא השהיה היא רק שיעור והלמ"מ בחיוב הקרבן [בפרט להצד דל"ב שהי'

ביאה חייב, חייב על שהייתו, ומה דבעין שהי' בכ"ד הוא רק למיחשזיה מעשה ללקות, וזה ל"ש כאן בהחיוז דמיחה ביד"ש וכנ"ל.

והגדה על היסוד הנ"ל שכתבנו באות ד' דבהדין שנתמעט שלא כדרך ביאה נתמעטה גם השהיה שאחריה מגזה"כ. יש להקשות על זה מהגמ' במס' שבעות דף י"ז ע"ב דאמרו שם דהבא אל הבית המנוגע דרך אחוריו טהור משום דכדרך ביאה בעינן, ורק בדרך ביאה טימאה תורה, אך אמרו שם דהני מילי נכנס דרך אחוריו חוץ מחוטמו, אבל אם נכנס כולו חייב, והקשו בגמ' הרי איכא גזה"כ דדרך ביאה בעינן וא"כ אפילו כולו נמי, ומשני רבא דדרך אחוריו לא גרע מכלים שצבית, דכתיב כל אשר צבית יטמא, וממילא הכי נמי נכנס כולו, ומוכרח מזה דלא שייך שנתמעט ונימא דצביאה שלא כדרך לא תועיל גם לההויה שלאחריה מה שנתמא שם, דכיוון שצבה הי' מתמא גם בלא כניסה כלל ל"ש שצנכנס שלא כדרך יגרע.

אמנם לפ"י אחתי דברי הגמ' שם ז"ל, דאם נימא דל"ש שהנכנס שלא כדרך יגרע מהנמא צפנים, א"כ יל"ע היכי ממעטינן החס צנכנס דרך אחוריו צנכנס רובו, והרי מוכח בחסופות שם דגם בהדין דכל אשר צבית יטמא מהני גם רובו ככולו וסגי שיכנס רובו, אלא דמ"מ לזה מהני ומועיל המיעוט דדרך ביאה אמרה תורה, ואף דלפ"י הלא גם צרובו יש לומר דל מהכא הביאה שהיתה שלא כדרכה מ"מ יטמא מדין כל אשר צבית, וחזינן מזה דבהמיעוט דשלא כדרך ביאה נתמעטה גם המציאות של היותו באופן זה צבית המנוגע, כיוון שצבה מכח כניסה שלא כדרך, אלא דמכל מקום לא ממעטינן צנכנס כולו שלא כדרך וזהו משום דעל זה שזכר אין לנו הכרח מהקרא די"ל דאחי למעט רובו. הרי דלפ"י אדרבה מוכח משם דשייך למעט גם באופן זה שלולי מעשה הכניסה הי' חייב.

[1234567 n"ח]

ואולי יש לומר דמכח קושיא זו נלמד מהכא דצאמת מדין כל אשר צבית יטמא לא מהני רוב, דאי הי' מועיל צבה רוב אז ממילא גם צביאה שלא כדרכה הי"ל ליטמא, מדין זה. אלא מוכח דרוב אינו מועיל צבה, דודאי בהדין ד"והבא אל הבית" צבה מהני שפיר רוב, אבל בדין זה בעינן דווקא שיכנס דרך ביאה, ולא דרך אחוריו, וכדי שלא תיקשה דאם נכנס דרך אחוריו לא יגרע מכלים דטמאים מדין כל אשר צבית, ממילא מכח קושיא זו גופא מחדשינן דרוב אינו מועיל בדין כל אשר צבית, וזו"ק.

והשתא דאחינן להכי שזכר מוכח משם דל"ש שצנכנס שלא כדרך יגרע מה שנתמא שם אח"כ, ושזכר יקשה לנו דבהמיעוט דכניסה צטומאה דרך גבות צנכנס למקדש, דמ"מ יחייב מיד על הווייתו שם צטומאה ע"י מעשיו.

עוד קשה דכי היכי דאחינן צבית המנוגע מכח ההכרח דהדין דדרך ביאה קאי רק על כניסת רובו, נימא גם צנכנס למקדש כן במה שנתמעט דרך גבות, דנימא דקאי רק באופן שצנכנס רק רובו אבל היכא שצנכנס כולו למקדש דרך גבות יחייב מדין טומאת פנים. ואף דצאמת גם צבה צנכנס רובו, מן הדין שיחייב מלד רובו ככולו, **מ"מ** נימא דזהו מה שמיעטה התורה וכתו דאחינן ^{למקדש} צאמת גם צבית המנוגע כן וכנ"ל.

וביותר קשה לי למ"ד ביאה צמקת שמה ביאה גבי כניסה למקדש צטומאה, הרי אפשר לומר דרך ע"י קאי המיעוט דשלא כדרך, דשם צודאי צנכנס מקצת א"ל לחייב כלל מדין שהי' ומדין טומאת פנים, ורק משום שם ביאה חייב, ונאמר דרך זה נתמעט דצביאת מקצת שלא כדרך פטור, אבל צביאת כולו או גם רובו ככולו, שפיר יחייב מדין טומאת פנים, וכל זה צריך לי עיון גדול לע"ע.

סימן כ"ט

בענין כלי חרס מיטמאין מתוכן ולא מגבן

הוסיפו ד"ומיהו לא חשיב בית החקק תוך גמור ליטמא מדאורייתא מאויר אחוריו", והנה צריך להבין החילוק בין אויר למגע, דמאי שנא דחשיב כחך לענין אם נגע שרץ צבית החקק, ואם נגע באויר ל"ס תוך. ובשלמא אם היינו אומרים דקבלת הטומאה צבית החקק הוה רק מדרבנן, ומדאורייתא ל"ס תוך, אז הוה ניחא דמצינו צממה מקומות דחילקו רבנן דמטמאין במגע ולא באויר, משום היכר, אבל עיין במל"מ צפ"א דכלים הלכה י"ג דמאדד דעמס דמקבל טומאה מה"ס במגע אחוריו, ונראה דיש הרבה

א תבין צמחיתין דכלים פ"צ משנה א', כלי חרס וכלי נחר טומאתן שזו מיטמאין ומטמאין באויר, ומיטמאין מאחוריהן, ואינן מיטמאין מגביהן. והנה במ"ש מיטמאין מאחוריהן ולא מגביהן, נחלקו הראשונים בפירושה, הר"ש והרא"ש פירשו מ"ש מיטמאין מאחוריהן דמיירי ביש להם חקק צבית מושכן, ומקבלים טומאה אם נגע טומאה צבית החקק, דנטמא הכלי משום דחשיב כחך דראויין לכפותם על פיהם, ולהשתמש בהם, וכן פירשו רש"י ותוס' במס' שבת דף ט"ז אלא דהר"ש והרא"ש